

org.ua/sh-priorytety-stalykh-investysij.html (date of application 04.08.2023); 5. The newspaper of the CMU "Government Courier". (13.09.2022) Agriculture during the war: changing priorities. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/silke-gospodarstvo-pid-chas-vijni-zmina-prioritet/> (date of application 04.08.2023); 6. Yulia Yurkiv (27.06.2022). From ruins to world leadership in the economy. How did the destroyed Germany after the Second World War, thanks to the reforms, be able to reach the Olympus of the world economy? Ukrainian Pravda. year. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/27/688588/> (date of application 08/05/2023); 7. The free encyclopedia "Wikipedia". URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%88%D0%B0_%D0%BB%D0%BB%D0%B0 (date of application 08/05/2023); 8. How Germany, Italy and Great Britain rebuilt the agricultural sector after the war (24.08.2022). The main agribusiness site of Latifundist.. URL: <https://latifundist.com/spetsproekt/980-vidbuduyemo-yak-vidbudovuvali-agrosector-pislya-vijni-nimechchina-italiya-ta-velika-britaniya> (access date 08/05/2023); 9. *Elina Yurchenko*. 6 Asian lessons for Ukraine: how land reform contributes to industrial development (12.12.2019). UCAB: Ukrainian Club of Agrarian Business. URL: https://ucab.ua/ua/pres_sluzhba/blog/ellina_yurchenko/6_aziyskikh_urokiv_dlya_ukraini_yak_zemelna_reforma_spriye_industrialnomu_rozvitku (access date 08/05/2023); 10. *Tanklevska N.S., Karnaushenko A.S., Petrenko V.S.* (2022) The Israeli experience of post-war economic recovery. Scientific Bulletin of the Flight Academy. Series: Economics, management and law. Issue 6, pp. 20-28. URL: <https://fmnzb.sfa.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/4.pdf> (access date 08/05/2023); 11. Direct losses of the agricultural sector during the year of the full-scale war reached \$8.7 billion - KSE Institute. Information agency Interfax-Ukraine. (20.04.2023). URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/905115.html> (access date 08/05/2023); 12. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/> (date of application 08/05/2023); 13. Marshall plan for agriculture: agriculture in the recovery plan of Ukraine (07.06.2022). Agroportal. URL: <https://agroportal.ua/news/ukraina/plan-marshalla-dlya-agro-silke-gospodarstvo-v-plani-vidnovlennya-ukrajini> (date of application 08/05/2023); 14. A number of state support programs will be left to farmers in 2023. Agrotimes. 19.09.2022. URL: <https://agrotimes.ua/agromarket/agrariyam-u-2023-roczi-zalyshat-ryad-program-derzhpidtrymky/> (date of application 08/05/2023).

УДК: 330.34:502.131.1(477)

С.В. Бреус, М.П. Денисенко

DOI: 10.36919/2312-7812.3.2023.16

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ДЕРЖАВИ

Мета статті полягає у дослідженні, обґрунтуванні та узагальненні теоретичних підходів до категорій «сталий розвиток», «розвиток» та «економічна безпека».

Наукові результати, одержані у процесі дослідження, базуються на загально наукових та спеціальних методах, що слугують в якості підтвердження достовірності одержаних результатів та висновків, зокрема таких як: логічний, теоретичного узагальнення, індукції, дедукції, синтезу, монографічний, аналізу, узагальнення тощо.

Розкрито сутність економічних категорій «сталий розвиток», «розвиток», «економічна безпека». Визначено, що незважаючи на те, що науковцями комплексно розглянуті основні аспекти

зазначених дефініцій, однак, серед вчених відсутня сталість у їх трактуванні, спостерігається різнобічність у формулюваннях зазначених дефініцій, відсутній сформований єдиний понятійний апарат у даному напрямі економічних досліджень та чітко окреслений взаємозв'язок між цими дефініціями й єдиний науковий підхід, що враховував би зв'язки між ними, що дало підстави для здійснення за основними характеристиками їх синтезу, за результатами якого визначено, що вони значною мірою доповнюють одне одного, відображаючи різні аспекти цих категорій. Акцентовано увагу на тому, що надзвичайно важливим, особливо в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну, є потреба захисту від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз задля розроблення адекватних заходів, що сприяли б забезпеченню переходу держави та її регіонів до сталого розвитку й якнайшвидшому відновленню економіки України у післявоєнний період. Зроблено висновок, що в умовах повномасштабної війни росії проти України, актуалізується потреба у проведенні поглиблених досліджень окреслених проблемних питань з урахуванням необхідності забезпечення сталого розвитку через призму управління економічною безпекою держави задля прискорення відновлення вітчизняної економіки у післявоєнний період та пришвидшення переходу держави та її регіонів до сталого розвитку.

The purpose of the article is to research, substantiate, and generalize theoretical approaches to the categories of "sustainable development," "development," and "economic security."

The scientific results obtained in the research process are based on general scientific and special methods that serve as confirmation of the reliability of the obtained results and conclusions, in particular, such as: logical, theoretical generalization, induction, deduction, synthesis, monographic, analysis, generalization, etc.

The essence of the economic categories "sustainable development", "development", "economic security" is revealed. It was determined that despite the fact that scientists have comprehensively considered the main aspects of the specified definitions, however, among scientists there is no consistency in their interpretation, there is versatility in the wording of the specified definitions, there is no formed single conceptual apparatus in this direction of economic research and a clearly defined relationship between these definitions and a single scientific approach that would take into account the connections between them, which gave grounds for carrying out their synthesis according to the main characteristics, the results of which determined that they complement each other to a large extent, reflecting different aspects of these categories. Attention was focused on the fact that it is extremely important, especially in the conditions of a full-scale russian invasion of Ukraine, to protect against the influence of external and internal threats in order to develop adequate measures that would contribute to ensuring the transition of the state and its regions to sustainable development and the fastest possible recovery of the Ukrainian economy in the post-war period. It was concluded that in the conditions of a full-scale war between russia and Ukraine, there is an urgent need to conduct in-depth studies of the outlined problematic issues, taking into account the need to ensure sustainable development through the prism of managing the state of economic security in order to accelerate the recovery of the domestic economy in the post-war period and accelerate the transition of the state and its regions to a sustainable development.

Ключові слова: сталий розвиток, розвиток, економічна безпека, економічна безпека держави, управління економічною безпекою держави.

Keywords: sustainable development, development, economic security, state economic security, managing the state of economic security.

Постановка проблеми. Досягнення сталого розвитку є одним з найважливіших завдань як людства в цілому, так, і держави зокрема, що особливо актуалізується в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну, у результаті чого вітчизняна

економіка зазнала значних збитків, відбулась руйнація інфраструктури, нанесено шкоду екології тощо.

Генеральною Асамблею ООН у 2015 році прийнято резолюцію «Перетворення нашої планети: порядок денний в області сталого розвитку до 2030 року» [1]. Сам термін «сталий розвиток» (sustainable development) був закріплений у 1987 р. на Конференції ООН по навколишньому середовищу та розвитку, він визначений як розвиток суспільства, що задовольняє справжні потреби без нанесення шкоди майбутнім поколінням. Загалом сталий розвиток передбачає створення такої системи, яка б забезпечувала на довгостроковій основі не лише високий рівень життя, а й високий рівень його якості [2]. Відповідно до концепції «сталого розвитку» — вона як теорія є антагонізмом парадигмі економічного зростання, яка, у свою чергу, передбачає лише екстенсивний розвиток й ігнорує проблеми в екологічній та соціальній сферах [3]. У зв'язку з зазначенням сталого розвитку вважається за доцільне розглядати як концепцію [4] з урахуванням її взаємозв'язку з доктриною економічної безпеки з точки мінімізації негативних наслідків.

Мета статті. Мета статті полягає у дослідженні, обґрунтуванні та узагальненні теоретичних підходів до категорій «сталий розвиток», «розвиток» та «економічна безпека».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За результатом критичного аналізування наукових напрацювань вчених за проблематикою дослідження [2-7; 10-16], слід зазначити, що авторами комплексно розглянуті основні аспекти сталого розвитку, розвитку загалом, економічної безпеки, однак, доцільно відмітити, що серед науковців немає єдності у трактуванні цих понять як категорій, спостерігається різнобічність у формулюваннях зазначених дефініцій. Проте, віддаючи належне науковим здобуткам авторів, слід зазначити, що дослідження науковців не відображають системного погляду на зазначені економічні категорії, не є комплексними, носять певною мірою попередній характер, містять різні точки зору науковців на проблематику дослідження. Реалізація зазначеного потребує детальнішого розгляду окреслених проблемних питань у контексті дослідження теоретичних аспектів забезпечення сталого розвитку через призму управління економічною безпекою держави.

Викладення основного матеріалу дослідження. У сучасній науковій літературі існує велика кількість наукових підходів до характеристики таких категорій як: «сталий розвиток», «розвиток» та «економічна безпека». Однак відсутність сформованого єдиного понятійного апарату у даному напрямі економічних досліджень, чітко окресленого взаємозв'язку між цими дефініціями та єдиного наукового підходу, що враховував би зв'язки між ними, що дало підстави для здійснення за основними характеристиками їх синтезу, які за цими економічними категоріями вважається за доцільне розглядати з точки зору:

1. Сталого розвитку як:

1.1. Неперервного процесу (ця категорія є неперервним процесом, що характеризується постійністю — О. О. Цанько [4]).

1.2. Системи у динамічному русі («сталий» є вищим якісним рівнем ніж «розвиток» та характеризує систему, яка знаходиться у динамічному русі, показники та характеристики якої як обов'язкова умова, повинні набувати якісного покращення, зростати

та знаходитися у позитивній динаміці в довгостроковій перспективі — А. Є. Глинська [5]).

1.3. Стану системи (у широкому розумінні сталість — це стан системи, за якого кількісні характеристики її елементів, а також їхні властивості та відносини залишаються незмінними у разі перетворення системи, що викликано змінами в середовищі її функціонування — В. А. Гросул [6]).

1.4. Здатності до рівноваги та стабільності розвитку (як здатність підтримувати рівновагу та як стабільність розвитку, тобто здатність підтримувати певні (сталі) темпи руху системи — О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк [7]).

1.5. Розвитку суспільства (термін «сталий розвиток» (sustainable development) був закріплений у 1987 р. на Конференції ООН по навколишньому середовищу і розвитку, де сталий розвиток було визначено як розвиток суспільства, який задовольняє справжні потреби без нанесення шкоди майбутнім поколінням — Конференція ООН по навколишньому середовищу і розвитку [8]).

1.6. Процесу (як єдиний процес, що забезпечує оптимальний розвиток галузей економіки, повну зайнятість населення і зростання його рівня життя на основі раціонального використання природних ресурсів за дотримання екологічних обмежень, спрямованих на збереження природних комплексів країни та її регіонів для майбутніх поколінь — В. В. Воробйов [2]).

2. Розвитку як:

2.1. Зміни господарського кругообігу (відповідно до теорії Й. Шумпетера, під розвитком розуміються такі зміни господарського кругообігу, які економіка сама породжує, тобто тільки випадкові зміни, покинуті напризволяще, й які не приводяться в дію імпульсами середовища ззовні — Й. Шумпетер [2]);

2.2. Явища (охоплює три взаємозв'язані характеристики: зміна, зростання, поліпшення, головною з яких є остання) — О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк [7]).

2.3. Окремого випадку руху (розвиток є окремим випадком руху, коли зростають складність, рівень організації системи, зменшується її ентропія — А. М. Жученко [2]).

2.4. Стратегії переходу (сталий розвиток розуміється як стратегія перехідного періоду до такого стану природи і суспільства, який можна охарактеризувати термінами «коеволюція» або «епоха ноосфери». Для цього, на думку академіка, слід у першочерговому порядку вивчити способи узгодження законів управління сучасним суспільством із законами природи — Н. Н. Мойсєєв [2]).

2.5. Стійкості (розвиток (країни, регіону, соціальної групи, економічної системи тощо) у певний період часу є стійким, якщо він зберігає певний інваріант, тобто не змінює, не ставить під загрозу будь-яку властивість, об'єкт, ставлення — Л. І. Пеміров [2]).

3. Економічної безпеки як:

3.1. Стану (економічна безпека — це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання. Складовими економічної безпеки є: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпеки — Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України,

затверджені Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, від 29.10.2013 р. № 1277 [9]; економічна безпека являє собою стан держави, що забезпечує можливість створення і розвитку умов для плідного життя її населення, перспективного розвитку її економіки в майбутньому та зростання добробуту її мешканців — Г. А. Пастернак-Таранушенко [10]).

3.2. Спроможності забезпечувати захист («економічна безпека визначає спроможність держави забезпечувати захист національних економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, здійснювати поступальний розвиток економіки з метою підтримання стабільності суспільства і достатнього оборонного потенціалу за будь-яких умов і варіантів розвитку подій» — Б. В. Губський [11]).

3.3. Комплексу заходів («економічна безпека» як «загальнонаціональний комплекс заходів, спрямованих на стабільний розвиток економіки держави, що включає механізм протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам» — В. І. Мунтян [12]).

3.4. Багатофакторної категорії (економічна безпека держави є складною багатофакторною категорією, яка характеризує спроможність національної економіки до розширеного самовідтворення задля збалансованого задоволення потреб населення, протистояння дестабілізуючому впливу чинників, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки — Я. А. Жаліло [13]).

3.5. Полісистемного явища («економічна безпека — це складне полісистемне явище, генезис і розвиток якого зумовлені об'єктивною необхідністю забезпечувати відтворення національної економіки в умовах внутрішніх та зовнішніх загроз та небезпек» — З. С. Варналій [14]).

3.6. Складової національної безпеки («економічна безпека — це складова національної безпеки, яка відображає причинно-наслідковий зв'язок між економічною могутністю країни, її воєнно-економічним потенціалом та національною безпекою» — В. М. Геєць [15]).

3.7. Системи («економічна безпека держави як цілісна, єдина цілеорієнтована система потребує досліджень для окреслення методологічного базису економічної безпеки... всіх невід'ємних елементів моделі складу соціально-економічної макросистеми держави» — А. М. Гуменюк [16]).

Також слід зазначити, що критичний аналіз наукових праць авторів свідчить, що у сучасній науковій літературі відсутня не лише єдність у тлумаченні понять різними авторами зазначених понять та у контексті їх взаємозв'язку як економічних категорій з економічною безпекою, але й за результатами здійсненого синтезу за ключовими аспектами вони значною мірою доповнюють одне одного, відображаючи різні аспекти цих категорій. Так, переважним чином наукові праці більшості науковців стосуються дослідження сталого розвитку як: неперервного процесу, який характеризується постійністю (О. О. Цанько); характеристики системи у динамічному русі (А. Є. Глинська); стану системи (В. А. Гросул), здатного підтримувати рівновагу та стабільність розвитку (О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк). З урахуванням цього розвиток розглядається як: окремий випадок руху (О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк); як стратегія переходу (Н. Н. Мойсєєв); як стійкість (Л. І. Пеміров). У зв'язку з зазначеним доцільним вбачається розглядати економічну безпеку як стан захищеності (Г. А. Пастернак-Таранушенко) економіки від зовнішніх та внутрішніх загроз. З урахуванням того, що економічна безпека є складовою національної безпеки, слід зазна-

чити, що зважаючи на проблематику дослідження, так як в економічній літературі відсутня сталість у трактуванні таких дефініцій як: «сталий розвиток», «розвиток», «економічна безпека», найповніше їх взаємозв'язок через призму економічної безпеки можна охарактеризувати за допомогою таких характеристик: стан захищеності (Г. А. Пастернак-Таранушенко) системи (В. А. Гросул), здатний: до динамічності у довгостроковій перспективі (А. Є. Глинська); підтримувати рівновагу та стабільність розвитку (О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк).

При цьому важливим є урахування надзвичайно актуальної, особливо в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну, потреби захисту від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз (з огляду на розглянуті основні аспекти управління економічною безпекою держави [17-20]) задля розроблення адекватних заходів, що сприяли б забезпеченню переходу держави та її регіонів до сталого розвитку (зважаючи на взаємозв'язок розглянутих категорій) й якнайшвидшому відновленню економіки України у післявоєнний період.

Висновки. Враховуючи зазначене слід констатувати, що в умовах повномасштабної війни росії проти України, актуалізується потреба у проведенні поглиблених досліджень окреслених проблемних питань з урахуванням необхідності забезпечення сталого розвитку через призму управління економічною безпекою держави задля прискорення відновлення вітчизняної економіки у післявоєнний період та пришвидшення переходу держави та її регіонів до сталого розвитку. Зазначене становить перспективи подальших розвідок за тематикою дослідження.

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development : The resolution adopted by the General Assembly of United Nations on 25 September 2015 A/RES/70/1/. URL: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E;
2. Жученко А. М. (2016). Поняття сталого розвитку в сучасній економіці. Глобальні та національні проблеми економіки Вип. 13. С. 431-434. URL: <http://global-national.in.ua/archive/13-2016/86.pdf>;
3. Лелеченко А. П. (2017). Феномен поняття «сталий розвиток». Державне управління: удосконалення та розвиток. № 12. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1649>;
4. Цанько О. (2017). Принципи сталого розвитку і проблеми формування державної інвестиційної політики. Ефективність державного управління Вип. 4 (53). Ч. 2. С. 189–196;
5. Глинська А. Є. (2008). Організаційно-економічний механізм забезпечення сталого розвитку підприємств легкої промисловості : автореф. дис. ... к.е.н. : 08.00.04. Київ, 21 с.;
6. Гросул В. А. (2010). Методичне забезпечення організації сталого розвитку. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. Вип. 1. С. 160–167;
7. О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін. (2012) / Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти : монографія Донецьк : НАН України, Інститут економіки промисловості, 534 с.;
8. К успешному развитию населенных пунктов и регионов ЕЭК. Европейская экономическая комиссия. (1996). Женева : ООН, 35 с.;
9. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Мінекономрозвитку України від (29.10.2013) № 1277. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>;
10. Пастернак-Таранушенко Г. А. (2002). Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення / за ред. Б. Кравченка. К. : Кондор, 302 с.;
11. Губський Б. В. (2001). Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення. К.: ДП «Укрархбудінформ», 122 с.;
12. Мунтіян В. І. (1999). Економічна безпека України : монографія. К.: Вид-во КВІЦ, 464 с.;
13. Жаліло Я. А. (2003). Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика : монографія. К. : Вид-во НІСД, 368 с.;
14. Варналій З. С., Буркальцева Д. Д., Саєнко О. С. (2011). Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення : монографія. К.: Знання України, 299 с.;

15. Геєць В. М. (1999). Концепція економічної безпеки України ; підгот. В. М. Геєць та ін. К. : НАН України, Ін-т екон. прогнозування. Логос, 56 с.; 16. Гуменюк А. М. (2014) Безпека структурно-інституціональної трансформації економіки регіону: теоретичні основи та прикладні аспекти : монографія. К. : НІСД, 468 с.; 17. Бреус С. В. (2019). Управління економічною безпекою системи вітчизняних закладів вищої освіти : монографія. К. : КНУТД, 400 с.; 18. Breus S., Bielialov T., Denysenko M., Zarichniak A., Al-Tmeizi A. (2019). Strategic management of deployment of innovation projects at the enterprise. Academy of Strategic Management Journal. Volume 18 (Special Issue 1). P. 1-5; 19. Breus S., Solokha D., Bieliakova O., Derii Z., Dielini M. (2020). Entrepreneurship development model under conditions of business social responsibility. Academy of Entrepreneurship Journal. Volume. 26. Issue 3. P. 1-8; 20. Денисенко М. П., Бреус С. В. (2022). Дефініція «економічна безпека» та її розв'яз в сучасних умовах господарювання. Theoretical Foundations in Economics and Management : collective monograph / Toporkova O., Lytovchenko O., etc. International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 872 p. P. 147–154. Doi: 10.46299/ISG.2022.MONO.ECON.2

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: The resolution adopted by the General Assembly of the United Nations on September 25, 2015 A/RES/70/1/. URL: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E; 2. Zhuchenko A. M. (2016). The concept of sustainable development in the modern economy. Global and national problems of the economy Vol. 13. P. 431-434. URL: <http://global-national.in.ua/archive/13-2016/86.pdf>; 3. Lelechenko A.P. (2017). The phenomenon of the concept of «sustainable development». Public administration: improvement and development. No. 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1649>; 4. Tsanko O. (2017). Principles of sustainable development and problems of forming state investment policy. Effectiveness of public administration Vol. 4 (53). Part 2. P. 189–196; 5. Glynska A. E. (2008). Organizational and economic mechanism of ensuring sustainable development of light industry enterprises: autoref. thesis ... Ph.D. : 08.00.04. Kyiv, 21 p.; 6. V.A. Grosul (2010). Methodical support of the organization of sustainable development. Economic strategy and prospects for the development of trade and services. Vol. 1. P. 160–167; 7. O. F. Novikova, O. I. Amosha, V. P. Antoniuk, and others. (2012) / Sustainable development of the industrial region: social aspects: monograph Donetsk: NAS of Ukraine, Institute of Industrial Economics, 534 p.; 8. To the successful development of settlements and regions of the EEC. European Economic Commission. (1996). Geneva: UN, 35 p.; 9. Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine: Order of the Ministry of Economic Development of Ukraine dated (October 29, 2013) No. 1277. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>; 10. Pasternak-Taranushenko G. A. (2002). Economic security of the state. Statics of the provisioning process / edited by B. Kravchenko. K.: Condor, 302 p.; 11. Gubsky B.V. (2001). Economic security of Ukraine: measurement methodology, state and strategy of provision. K.: SE «Ukrakbudinfor», 122 p.; 12. Muntiyan V. I. (1999). Economic security of Ukraine: monograph. K.: KVITS Publishing House, 464 p.; 13. Zhalilo Ya. A. (2003). Economic strategy of the state: theory, methodology, practice: monograph. K.: Publishing House of NISD, 368 p.; 14. Varnaliy Z.S., Burkaltseva D.D., Sayenko O.S. (2011). Economic security of Ukraine: problems and priorities of strengthening: monograph. K.: Knowledge of Ukraine, 299 p.; 15. Geets V. M. (1999). Concept of economic security of Ukraine; preparation V. M. Geets and others. K.: NAS of Ukraine, Institute of Economics. prognostication. Logos, 56 p.; 16. Gumenyuk A. M. (2014) Safety of the structural and institutional transformation of the region's economy: theoretical foundations and applied aspects: monograph. K.: NISD, 468 p.; 17. Breus S. V. (2019). Management of the economic security of the system of domestic institutions of higher education: monograph. K.: KNUITD, 400 p.; 18. Breus S., Bielialov T., Denysenko M., Zarichniak A., Al-Tmeizi A. (2019). Strategic management of deployment of innovation projects at the enterprise. Academy of Strategic Management Journal. Volume 18 (Special Issue 1). R. 1-5; 19. Breus S.,

Solokha D., Bieliakova O., Derii Z., Dielini M. (2020). Entrepreneurship development model under conditions of business social responsibility. Academy of Entrepreneurship Journal. Volume. 26. Issue 3. R. 1-8.; 20. Denysenko M. P., Breus S. V. (2022). The definition of «economic security» and its development in modern economic conditions. Theoretical Foundations in Economics and Management: collective monograph / Toporkova O., Lytovchenk O., etc. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 872. R. 147–154. Doi: 10.46299/ISG.2022.MONO.ECON.2

УДК: 33(075.8)

DOI: 10.36919/2312-7812.3.2023.23

Y.F. Hudz, V.A. Aleksenko

THE ESSENCE AND FUNCTIONS OF THE DIAGNOSTICS OF THE ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

The article examines the concepts and views of domestic and foreign scientists regarding the diagnosis of the economic security of enterprises. The mechanism for diagnosing economic security of enterprises is substantiated. Approaches to the interpretation of the essence of the concept of «diagnostics of the economic security of enterprises» are considered. The main provisions and directions of the diagnosis of the economic security of enterprises, its role in making management decisions with the need for preliminary diagnosis of the enterprise's activity are determined.

Types of diagnostics of economic security of enterprises, models used in practice, which allow structuring and identification of relationships between main and indirect indicators are summarized. It is noted that diagnostics of the economic security of enterprises should be applied in the process of managing the enterprise constantly and continuously, as a result of which it is possible to identify new trends that require the introduction of specific constructive changes in the management process.

Conclusions were made about the need to use a diagnostic approach when solving important problems and making decisions. Based on this, ways to improve diagnostics of the economic security of enterprises were formulated and proposed.

The article carried out a theoretical study of scientific views regarding the essence of the concept of diagnostics of economic security of enterprises, the results of which allowed to cite the author's formulation of the essence of the concept of «diagnostics of economic security of enterprises»; the developed characteristics of diagnosis as an element of management of the socio-economic system are presented. The article develops and substantiates the method of diagnosing the economic security of the enterprise, which allows taking into account positive and negative deviations in the functioning of the economic entity.

Key words: diagnostics, economic security, assessment, diagnostics of economic security of the enterprise.

Formulation of the problem. In modern economic conditions, which are characterized by high risks, military aggression, increasing economic and political imbalances, the procedures for diagnosing the economic security of a diagnostic enterprise as a guarantee of effective management reach a qualitatively new level.

Diagnostics of the economic security of the enterprise is a process of constant monitoring of the state of economic processes and phenomena for its assessment and